

ΔΗΜΑΡΧΕΙΟ ΚΥΘΡΕΑΣ

(Ιστορική αναφορά από τα χρόνια της ίδρυσής του μέχρι το 1930

Όπως είναι γνωστό, η ανακήρυξη της Κυθρέας σε Δήμο, έγινε το έτος 1915. Στο Δήμο Κυθρέας συμπεριελήφθη και η Χρυσίδα, που μέχρι τότε ήταν ξεχωριστό χωριό. Πρώτος Δήμαρχος Κυθρέας εκλέχθηκε ο Νικόλαος Καττάμης. Το πρώτο Δημοτικό Συμβούλιο αποτελείτο από τους: Χρυσάνθο Κωνσταντίνου, Παύλο Χ' Χρήστου, Μιχαήλ Ατταλίδη, Κυριάκο Λεμονοφίδη, Χριστοφάκη Κολοιό, Πετράκη Χατζηλούκα και Ευγένιο Ζαμπακίδη.

Σχετικά με την ανάγκη ίδρυσης του Δημαρχείου Κυθρέας, η εφημερίδα «ΠΑΤΡΙΣ» Λευκωσίας ημερομηνίας 26/8 Αυγούστου 1912 (αρ. φύλλου 247), σε άρθρο της με τίτλο «Η ΚΥΘΡΕΑ», έγραφε τα παρακάτω:

«Η Κυθρέα, κώμη κειμένη παρά τους πρόποδας του Πενταδακτύλου, τυγχάνει μία των καλλίστων και ωραιότατων τοποθεσιών της Κύπρου. Έχει προικισθεί εκ φύσεως δι' αφθονωτάτου ύδατος, πηγάζοντος εκ μιας μεγάλης πηγής, Κεφαλοβρύσου καλουμένης και καθιστώντος το έδαφος γονιμώτατον εις βλάστησιν. Δια τούτο η Κυθρέα, είναι κατάφυτος εξ ελαιών, μορεών και εσπεριδοειδών. Εν τοις κήποις αυτής, καλλιεργούνται κάλλιστα, τα γεώμηλα, οι κύαμοι, αι κράμβαι, αι τομάται. Τα προϊόντα της Κυθρέας, είναι γνωστότατα και εις τους κατοίκους της Λευκωσίας, οίτινες δεν αγοράζουσιν ευθηνά τρόφιμα, πριν παραγάγη τοιαύτα η Κυθρέα, και εις τους κατοίκους της Μεσαορίας, ένθα μεταβαίνου-

Κώστας Ζ. Γιαννός

σιν οι Κυθρεώται, καθ' εκάστην, ως άλλοι Μαραθεύται, προς πώλησιν των προϊόντων των. Τοιαύτης ούσης της Κυθρέας, θα εθεώρει τις τους κατοίκους αυτής ευτυχείς και θα έσπευδε να διαμείνει ολίγας ημέρας, ιδίως κατά το θέρος, εν αυτή. Αλλ' όμως, οι δρόμοι είναι ανωφερείς και δύσβατοι, παρά τας προνοίας του περί «χωρικών οδών Νόμου», τα ύδατα διασχίζουσι σχεδόν πανταχού την Κυθρέαν, προξενούντα εις τους δρόμους βλάβην, και σχηματίζοντα έλη πολλά, εξ ων οι πυρετοί και τα κουνούπια· το ύδωρ, ρυπαίνεται παντοιοτρόπως και καθίσταται ακατάλληλον προς πόσιν. Εν τούτοις όμως, ηδύνατο η Κυθρέα, να αποβή καταλληλότατον μέρος, ιδίως προς παραθερισμόν, εάν εθεραπεύετο μια μεγάλη έλλειψις εν αυτή. Λείπει το Δημαρχείον, το οποίον εν διαστήματι ολίγων μόνον ετών, θα καθίστα την Κυθρέαν αληθή παράδεισον. Διότι, θα εφρόντιζε να μεταφέρει δια σωλήνων, εις τα κεντρικά μέρη του χωρίου, ύδωρ καθαρόν εκ της πηγής, προς πόσιν. Θα εφρόντιζε περί της καθαριότητος των οδών και του καθαρισμού των αυλακιών, δι ων διέρχεται το ύδωρ, ότε δεν θα εσχηματίζοντο τότε τα έλη. Θα εφρόντιζε περί του φωτισμού σκοτεινών και επικινδύνων δρόμων κατά τη νύκτα, περί της βελτιώσεως των οδών και της ιδρύσεως γεφυρών, αίτινες και πολλαί και αναγκαίαι είναι, ένεκα των πολλών αυλάκων, περί της υγείας των κατοίκων, δια της ιδρύσεως νεκροταφείου εκτός του χωρίου και της μισθοδοσίας ια-

τρού. Θα έχει δε το Δημαρχείον πολλά τα εισοδήματα, ένεκα των πολλών ενοικίων, διότι υπάρχουν πολλά κτήματα ξένων εν Κυθρέα, ενοικιαζόμενα υπό των κατοίκων. Εν γένει το Δημαρχείον, θα απέβαινε επωφελέστατον, εις την Κυθρέαν. Ελπίζομεν ότι οι κάτοικοι, θα λάβωσιν υπ' όψει την ανάγκην ταύτην και ότι σύσσωμοι πάντες, θα ζητήσωσι δι' αναφοράς προς τον Διοικητήν, την ίδρυσιν Δημαρχείου, όπερ έχουσιν ήδη ιδρύσει πλείστα χωριά της Κύπρου και δη μικρότερα της Κυθρέας».

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, ιδρύθηκε το Δημαρχείο Κυθρέας. Παρ' όλες τις φιλότιμες προσπάθειες, τόσο των δημάρχων, όσο και των δημοτικών συμβουλίων, μέχρι το 1933, τα προβλήματα ήταν οξυμμένα. Και τούτο, γιατί η αποικιοκρατική διοίκηση της Κύπρου, δεν επιχορηγούσε με κανένα χρηματικό ποσό το Δημαρχείο Κυθρέας.

Ο πρώτος δήμαρχος Κυθρέας και το πρώτο Δημοτικό Συμβούλιο, κατέβαλαν κάθε προσπάθεια, για να διορθώσουν τους αδιάβατους δρόμους και να τοποθετήσουν φανούς πετρελαίου, προκειμένου να διευκολύνονται οι διαβάτες. Ανέθεσαν στον τότε υπάλληλο του Δημαρχείου Ξενή Στυλιανού να επιβλέπει την καθαριότητα των νερών και να συλλαμβάνει, όποιον παραβίαζε τον κανονισμόν. Οι παραβάτες πλήρωναν πρόστιμο, που επέβαλλε το δημοτικό συμβούλιο, σε έκτακτη συνεδρία του.

Η εφημερίδα «ΠΑΤΡΙΣ» Λευκωσίας, ημερομηνίας 30/12 Σεπτεμβρίου 1917 (αρ. φύλλου 513), σε σχετική ανταπόκρισή της από την Κυθρέα και κάτω από τον τίτλο ΕΚ ΚΥΘΡΕΑΣ αναφέρει τα πιο κάτω:

«Ένεκεν του πολέμου, οι νερόμυλοι της Κυθραίας εργάζονται αδιακόπως και θα εργάζονται, εφ' όσον αι μηχαναί ευρίσκονται εν απραξία. Εις Κυθραϊαν, καταφθάνουσι καθημερινώς 500 γομάρια σίτου και κριθής περίπου, ίνα αλεσθώσι και περιέργον είναι, διατί το δημοτικό συμβούλιον, δεν επρονόησε να ορίση δικαίωμα ζυγιστικών, επί των εισερχομένων και εξερχομένων γομαριών, ίνα απαλλαγώσιν οι χωριανοί, από τους ιστορικούς μωλωνάδες. Ούτω το δημαρχείον, θα είχε καλόν εισόδημα, το οποίον θα διέθετεν υπέρ διαφόρων σκοπών, αφού έχει του λαμπρού τούτου εισοδήματος ανάγκην.

Καίτοι το δημοτικόν συμβούλιον, δεν ηδυνήθη να θέση εις εφαρμογήν τον νόμον, ον άνωθι αναφέρομεν, εν τούτοις καταβάλλει πάσαν προσπάθειαν, όπως διορθώση τους αδιαβάτους δρόμους, από την ενορίαν Αγίου Γεωργίου και Αγίας Μαρίνης μέχρι της ενορίας Συρκαβιάς. Οι τοποθετηθέντες φανοί της κωμοπόλεως, μένουσι σβηστοί, ένεκεν της μεγίστης υπερτιμήσεως των πετρελαίων και ελλείψεως αυτών, ως εκ τούτου δε, πολλοί διαβάται χάνουσιν ενίστε την ισορροπίαν και γλιστρώνσιν επί των διαφόρων χανδακίων και δρόμων.

Ο δραστήριος υπάλληλος του δημαρχείου Ξενής, επιβλέπει θαυμασίως την καθαριότητα των ρεόντων υδάτων, διότι μόλις εγγίση εις τας χείρας του στο νερόν, όπως έπραττε άλλοτε, αμέσως θα συλληφθή και θα πληρώση το πρόστιμον, όπερ καθορίζει, το εκτάκτως συγκροτούμενον δημοτικόν συμβούλιον. Το ζήτημα του σχολαρχείου, εξακολουθεί να ευρίσκεται εν σπαργάνοις και θα ευρίσκειται τοιοιτοτρόπως, εφ' όσον - ένεκα ... ο

πόλεμος - δεν υπάρχει και η καλή θέλησις».

Το έτος 1928 οι ενορίες Χαρδακιώτισσας, Συργανιάς, Αγίου Γεωργίου και Χρυσίδας με αίτησή τους προς τον Κυβερνήτη της Κύπρου, ζητούσαν την διάλυση του Δημαρχείου Κυθρέας, «λόγω ότι από της ιδρύσεως αυτού, ουδέν έπραξεν δια την προστασίαν και προαγωγήν των κοινοτικών συμφερόντων». Ο τότε δήμαρχος Κυθρέας, είχε όλη την καλή θέληση για το Δήμο, αλλά η έλλειψη χρημάτων, τον εμπόδιζε, να επιλύσει τα προβλήματά του. Όπως αναφέρθηκε και προηγούμενα, οι Αγγλικές αρχές κατοχής, δεν επιχορηγούσαν με κανένα ποσό το Δήμο και έτσι όλα τα βάρη τα ανελάμβαναν οι δημότες, με αποτέλεσμα να διαμαρτύρονται, όταν φορολογούντο για τον σκοπό αυτό, εξαιτίας της φτώχειας και της οικονομικής τους δυσχέρειας. Για το θέμα αυτό, διαβάζουμε σχετική ανταπόκριση από την Κυθρέα, που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ» των Βαρωσιών, ημερομηνίας 1ης Φεβρουαρίου 1928 (αρ. φύλλου 59) και κάτω από τον τίτλο ΕΚ ΚΥΘΡΕΑΣ - Οπισθοδρομικότης: «Τρεις των ενοριών Κυθραίας, η της Χαρδακιώτισσας, Συργανιάς και Αγίου Γεωργίου, ομού μετά του χωρίου Χρυσίδας, απηύθυναν αίτησιν προς τον Κυβερνήτην της Νήσου, ζητούσαι την διάλυσιν του Δημαρχείου, λόγω ότι από της ιδρύσεως αυτού μέχρι σήμερα, ουδέν έπραξε δια την προστασίαν και προαγωγήν των κοινοτικών συμφερόντων, ουδέν δια την καθαριότητα, ουδέν το οποίον να ελκύη την προς αυτό αγάπην. Οι δρόμοι κατήντησαν αδιάβατοι. Οπωσδήποτε όμως. Οφείλει πας τις να ομολογήσει την αλή-

θειαν, όσον πικρά και αν είναι αυτή, οφείλει δηλ. να βροντοφωνήσει ότι η πράξις ήν προέβησαν αι ως άνω ρηθείσαι ενορίαί είναι οπισθοδρομική. Ηδύναντο κατ' άλλον τρόπον να διορθώσωσι τα κακώς έχοντα. Μόνον η Χρυσίδα ευρίσκεται εντός των ορίων του δικαίου, ζητούσα την απαλλαγήν αυτής από του Δημαρχείου Κυθραίας, διότι αυτή απετέλει ανέκαθεν ιδιαίτερον χωρίον εντελώς ανεξάρτητο της Κυθραίας. Η υπαγωγή δε της Χρυσίδας εις το Δημαρχείον Κυθραίας δέον να θεωρηται υπό των ευφρονούντων σφάλμα ασυνεσίας. Λέγεται ότι ο Δήμαρχος Κυθραίας εμφορείται υφ' όλης της καλής θελήσεως υπέρ του δήμου αλλ' η έλλειψις χρημάτων κωλύει αυτόν, οι δε δημόται όταν φορολογηθούν γογγύζουν».

Η αίτηση αυτή, των ενοριών Χαρδακιώτισσας, Συργανιάς, Αγίου Γεωργίου και Χρυσίδας, προς τον Κυβερνήτη, για διάλυση του Δημαρχείου Κυθρέας, είχε ευνοικά αποτελέσματα. Κατόπιν οδηγιών των Αγγλικών αρχών, ο δικηγόρος του Στέμματος εξεπόνησε νομοσχέδιο αποκλειστικά για την Κυθραία, που προνοούσε, για την προμήθεια νερού προς πόση και οικιακή χρήση, από τον Κεφαλόβρυσο και το έστειλε στο Δήμαρχο Κυθραίας, για μελέτη και υποβολή των παρατηρήσεών του. Στη συνέχεια το νομοσχέδιο αυτό έγινε Νόμος και με χρηματοδότηση του μεγάλου ευεργέτη της Κυθρέας Κωνσταντίνου Μηλίδη, λύθηκε οριστικά, το έτος 1933, επί δημαρχίας Χρήστου Κατάμη, το πρόβλημα της ύδρευσης της Κυθρέας (βλ. «Κων/νος Μηλίδης - Ο μέγας ευεργέτης της Κυθρέας» Περιοδικό «Ελεύθερη Κυθρέα» αρ. τεύχους 52, σελ. 43-45, Λευκωσία 1995). Έτσι οι Κυθρεώ-